

**Redacția
și
Administrația**

Cluj Reg. Maria 14
TELEFON 124

Anunțurile se primesc după tarif.

Librăria Anca
Cluj, Piața Unirii 32.

CLUJUL

R O M A N E S C

Abonament:

Pe un an Lei 160.—
Pe 1/2 an „ 80.—
Pe 1/4 an „ 40.—

Pentru Străinătate:
Pe un an Lei 320.—
Pe 1/2 an „ 160.—
Pe 1/4 an „ 80.—

Pentru America
Pe un an 2 dolari

Manuscrisele
nu se înapoiază.

Director-Proprietar: Alexandru Anca.

ZIAR INDEPENDENT

Un exemplar 3 Lei.

NAȚIONALISM CONSTRUCTIV

La o răspântie a mișcării naționale.

Intr'unul din numerii noștri trecuți, răspunzând unui atac al Sfatului negustoresc local, atinsesem în treacăt chestiunea naționalismului post-belic dela noi. Arătam cu acel prilej, că redeşptarea acestui sentiment, după lăncezeala războiului, s'a făcut cu deplin succes.

Urma acum să-l vedem la lucru. Așteptarea ne-a fost însă zadarnică. Căci, în afară de sgomotoase demonstrații, câteva discursuri inflăcărare și programe pe hârtie, încă nu ne-a dat nimic.

Dar situația schițată nu mai poate fi prelungită. Ne-o arată agitația spiritelor și deselexcese antisemite, care sunt oarecum consecințe firești ale acestei agitații.

Din ea se desprinde nevoia unei acțiuni naționale pozitive, care să canalizeze într'o direcție sănătoasă energia națională acumulată. Altfel isbucnește neorganizată producând rezultate nedorite.

Aceste considerațiuni ni-le-a sugerat cazul jandarmului Tâlpeanu, — care în tren a străpuns cu băioneta pe evreul Schoen, — și explozia ce a avut loc în sinagoga din comuna Josășel.

Nu-i nevoie de o cercetare mai amănunțită pentru a vedea că vina concretă a evreilor din ambele cazuri nu putea să provoace reacțiuni așa puternice. Evreul Schoen și coreligionarii săi din Josășel sunt mai curând victimele exaltării, provocate de sentimentul național reînviat; exaltare datorită lipsei unei îndrumări constructive a naționalismului, ce nu mai poate fi înnăbușit. Și câtă vreme va dura această stare de lucruri vom avea de înregistrat noi excese. Forța latentă a instinctului de rasă, redeşptat la Români, trebuie să se descarce cumva.

Suntem deci în fața unei realități de care trebuie să se țină seamă. Remediul nu-l constituie măsurile represive și preventive, pe care autoritățile le iau, îndemnate de protestele nenumărate, făcute în interesul victimelor evreești. Singura cale ce ne scoate din încurcătură este cea a inaugurării unei conștiințe activități naționale.

Dar e vorba acum, ce intră în noțiunea aceasta atât de largă?

Dela început trebuiesc înlăturate mijloacele drastice și extreme, care duc la asuprire, pentru că sunt impracticabile și al doilea rând nu cadrează cu firea românilor. Rămâne totuși un teren de

muncă destul de vast. Dela expulzarea streinilor veniți în țară în cursul războiului până la încurajarea elementelor românești prin boicotul streinilor, și concursul autorităților. Coeziunea românismului în chestiunea națională este o cheazăsie că se va lucra cu succes. Așa că se întrevăd rezultate frumoase. Din destructivă, cum e în bună parte astăzi, mișcarea națională va deveni astfel constructivă.

Cei dela conducere — înțelegem autoritățile și politicianii mediteze asupra acestei stări de lucruri.

Șovăitorilor din tabăra noastră, precum și minoritarilor ce s'ar simți jigniți, le opunem următorul pasaj din conferința despre doctrina naționalistă, ținută la 22 Decembrie 1922 de către marele istoric și om politic Nicolae Iorga: *„Noi zicem — poate să nu fie așa de frumos în teorie — chiar în ciuda libertății, chiar cu călcarea normelor de drept, poporul acesta are dreptul de-a trăi, are menirea de-a trăi pe un pământ pe care s'a născut, pe care la stropit cu sângele și sudoarea sa și care reprezintă agonista lui, și nu numai un teritoriu. Da, noi am agonisit fărămă pământul pe care trăim; între noi ca organism național și acest pământ este o astfel de legătură, încât toate scupulele de drept avem curajul să le înfruntăm“.*

E o greșală de neiertat să trecem prin această epocă a naționalismului român fără a încerca măcar să creiăm poporul român condițiunile de traiu pe care le merită, mai ales că o putem face fără a ne atinge de drepturile minorităților, privilegiate până acum. **obuz.**

Romanizarea firmelor

Cu prilejul unui nou control al lor.

N'a fost un strigăt în pustiu protestul nostru contra batjocurei ce se face cu limba noastră de către unii comercianți. Chiar și în absența zelosului prefect al poliției locale s'au luat măsuri de control al firmelor comerciale.

Nu ne facem iluzii, că va fi de astădată atât de eficace încât să nu mai necesite completări.

Totuși îl salutăm cu bucurie și totodată ținem să atragem atențiunea celor ce vor exercita acest control asupra ingeniosului sistem de a eluda drepturile limbii românești prin întrebuițarea celei franțuzești.

„Tendințele partidului național“

Articolele d-lui Bogdan-Duică.

Intr'o serie de articole, publicate în ziarul „Aurora“ d. Bogdan-Duică, face o critică a partidului național și a tendințelor acestuia.

Dintre constatările și aprecierile d-sale reținem pe acele, ce ni se par mai importante:

1. Partidul național nu vrea fuziuni, ci îngăițirea altor partide.
  2. Fuziunea cu țărăniștii o voiseră mai ales naționaliștii ortodoksi.
  3. Antagonismul Goldiș-Maniu și cel dintre ortodocșii și greco-catolicii din partidul național.
  4. Partidul național n'are o organizație de jos în sus, dela sat la județ, dela județ la centru.
  5. În fruntea lui stă o „aristocrație“ de conducători, dar nu și de cugetători.
  6. Clientela burgheză a partidului național, care așteaptă slujbe și onoruri, are alte interese decât însuși partidul, care cere fuziunea.
  7. D. Goldiș ar cotti cu partidul național în regiuni perfect pan-românești.
  8. Comunicatele și propaganda partidului național declară pe acesta în mod nebazat protagonist democratic.
- Inregistrăm toate acestea fără comentariu în așteptarea răspunsului din partea partidului național.

Neloialitate și administrație săsească

Rezultatele unei anchete administrative la Primăria din Sibiu.

În ultimul timp gazetele românești au dat o deosebită atențiune administrației din orașele așa zise săsești. Au fost scoase la iveală lucruri ce pun într'o lumină puțin favorabilă pe administratorii sași din aceste orașe. Iată în cele ce urmează un comunicat despre rezultatul ultimei anchete făcute de un inspector administrativ la Primăria Sibiului:

Toată corespondența oficială va fi făcută în românește, iar registrele de încasări și cheltueli vor fi ținute în așa fel, încât controlul să se poată face imediat.

Acum în 5 minute orice lucrare poate fi controlată, iar nu ca până acum, când necesita ore întregi.

Am dat ordin ca, deocamdată, toate chitanțele să fie scrise în românește, iar textul german să urmeze după; anulând toate impriimatele de până acum.

Cât privește numirea străzilor s'a constituit o comisiune, care le va schimba menținând numai acele numiri care reprezintă persoane ce au adus reale foloase obștești.

Prefacerile se fac cu încetul, și nu brusc, ci în mod progresiv.

Cât privește chestiunea neparticipării primăriei la serbarea națională a unirei Basarabiei și a dra-

Apașii presei

Sunt un specimen binecunoscut la noi, dar nu de mult. Incassează pentru anumite publicațiuni prin concursul nejustificat al autorităților sume fantastice, într'o reală disproporție cu marfa ce-o oferă.

Astfel „Patria“ de ieri ne relatează cazul lui Naumescu (Neumann), care pentru un așa zis album administrativ ar fi încasat dela Primăria din Cluj suma de 20 mii lei.

Intrucât faptul e adevărat, nu înțelegem această complexantă a Primăriei locale în a satisface dorințele unui venetic, să-i zicem indezirabil, după ce s'a dovedit lipsită de orice delicateță când cu serbarea națională a Francezilor din anul acesta.

Sau poate vre-un ordin superior e la mijloc, dacă nu autentic cel puțin perfect isbit. Și atunci, — dată fiind nesiguranța slujbașilor publici în posturile lor, — atitudinea binevoitoare a Primăriei clujene față de un Neumann oarecare, — de multe ori protejat al cine știe cărui potentat al zilei, — nu ne suprinde deloc. A se opune era un act, așa zicând eroic, și eventual de autosacrificare, la care însă nu ne putem aștepta dela oricine.

Și cu toate acestea Ardealul cu tradiționala-i cinste gazetărească, trebuie să fie curățit de apașii presei. Atât de cei ca Naumescu, precum și de cei de altă pănură mai greu de recunoscut. **ob.**

pelelor săsești arborate în piața românească, cu ocazia serbărilor soșirei M. M. L. L. Regale, ministerul a fost încunostiințat.

În privința neregulelor desvelite de acest comunicat este a se face o distincțiune: Unele sunt comise din nelloialitate față de noi, altele de ordin gospodăresc.

Pe noi nu ne miră deloc această situație. Dar ce vor zice concetățenii noștri, surprinși în flagrant-delict cu o îndoită vină!

Ingratitudine

Mormântul regelui Carol I. fără piatră sepulcrală.

La 27 Septembrie se împlinesc 10 ani dela moartea regelui Carol I.

Și totuși mormântul, ce adăpostește moaștele primului rege al României, biruitorul dela Plevna, ale reginei Elisabeta și a odraslei lor, principesa Maria, încă n'are piatră sepulcrală.

Ingratitudinea, față de cel ce timp de 48 ani, 4 luni și 17 zile a domnit cu atâta înțelepciune și bunătate, e strigătoare la cer.

Nădăduim că acum se vor găsi banii necesari pentru a schimba această rușinoasă situație.

În străinătate un exemplar 4 Lei.

Adunarea generală a Comunității de avere grănicerești din Banat

Un protest contra amestecului autorităților și politicianismului.

Caransebeș. — S'au scris multe despre „Comunitatea de Avere” a fostului regiment confinar român-bănățean Nr. 13, din Caransebeș; și bune și rele. Mai ales în anii din urmă s'au scris multe rele. Mâna slabă a fostului președinte Simu a împins-o spre povârniș. Nu a scăpat această instituție nici de valorile politice, ceea ce i-a adus și mai multe necazuri. Spre bucuria grănicerilor însă, stările tulburi de mai înainte au fost limpezite de harnicul profesor Ilie Orzescu, actualul ei președinte.

Raportul, pregătit pentru adunarea generală, a acestei instituții, — ținută la 22 Iulie a. c. — e o nouă dovadă a priceperii și hărniciei actualului președinte, care împreună cu comitetul și funcționarii și-au dat toate silințele să pună noi și solide temelii Comunității de Avere, care formează patrimoniul scump al bravilor grăniceri.

* * *

Cu o zi înainte de adunarea generală, reprezentanții sosiau în metropola vechei episcopii bănățene. Ingrijați se adunau să vadă, ce se face cu averea lor.

În ziua de 22 Iulie a. c., în prezența comisarului guvernial și a numeroșilor reprezentanți, d. președinte Ilie Orzescu deschide adunarea generală urând bun sosii reprezentanților. După înflăcărata vorbire de deschidere a președintelui se începe discuția asupra raportului general al Comunității de avere. Primul ia cuvântul d. maior în retragere Boldea, neobositul luptător al Almășului. Fără patimă și obiectiv d-sa critică și laudă activitatea comitetului după merit, protestând cu energie contra oricărui amestec al autorităților în chestiunile Comunității. Vorbitorul îndrumă reprezentanța la solidaritate, cerând ca conflictele să fie aplanate în sânul adunării generale — pe care o socotește de supremul for al acestei instituții bănățene.

Dintre vorbitori mai remar-

căm pe părintele protopresbiter Novacovici, dnii Tătucu și Grozăvescu, cari prin călduroase cuvinte au dat noi dovezi de dragoste față de cauza Comunității de avere. A mai vorbit și d. deputat Conciatu, dar fără mult răsunet, căci a fost ades contrazis de întreruperile reprezentanților.

Ceea ce regretăm, e că actualia conducere a prezentat adunării generale un nou proiect de statute, prea superficial lucrat. Spunem aceasta în speranța că comitetul va înțelege să lucreze în viitor cu mai multă precauție și pricepere. Celelalte puncte din ordinea de zi au fost trecute prin adunarea generală fără multe discuții.

Grănicerii, incredințați că averea lor se găsește bine chivernisită, încă în seara acelei zile s'au reîntors la vetrele lor.

Dr. Dimitrie Novăcescu

Marile puteri și România

Un interesant dialog între d-nii Macdonald și Titulescu.

D. Titulescu l'a întrebat pe d. Macdonald, dacă statele mici vor fi consultate, când se va decide convocarea Germaniei la conferința de la Londra. D. Macdonald a răspuns:

Ați fost consultați de curând, și noi am luat o hotărâre în principiu în această privință. Pentru a o aplica, în momentul oportun, statele mari au nevoie de un schimb de vederi, care va dura cel mult două minute...

D. Titulescu a răspuns, că e fericit să audă că statele mari pot cădea de acord asupra unei chestiuni oare care în două minute.

Dacă vom fi în incurcătură, a întrerupt d. Macdonald, nu vom întârzia să facem apel la ajutorul României.

La aceasta d. Titulescu a replicat: În numele României vă declar că ea este gata să vă ajute.

* Femei! „Cartea Moașelor” cu 140 fotografii feminine Lei 120 la librăria Anca.

Un protopop model: Ion Hațegan

Cu prilejul jubileului de 50 ani de păstorie.

Nu departe de cetatea Clujului, aruncat într-o vale frumoasă, se întinde satul Cojocna, nume în deobște cunoscut pentru așezământul de băi sărate de acolo.

În acest sat pitoresc și de un rustic patriarhal, păstorește protopopul Ion Hațegan, figură venerabilă, care totdeauna a stat, în vremurile grele de odinioară, la cârma destinului românesc de dincoace de Carpați. Este astăzi un bătrân alb de tot și din a cărui figură radiază lumina unei vârste înaintate, tihnită și plină de înțelepciunea acestei vârste.

Joi în 24 Iulie a. c. înconjurat de poporeni săi, de preoțimea din împrejurimi de numeroșii săi copii și de o mare parte de intelectuali din Cluj, protopopul Hațegan și-a sărbătorit 50 de ani de activitate creștinească, pentru a cărei înălțare a muncit din greu pornind dela concepția că lumina satelor noastre întunecate nu poate fășni decât dintr-o strânsă conlucrare a școlii cu biserica.

Protopopul Ion Hațegan s'a născut în 1847 la 29 Septembrie în comuna „Intregalde” din districtul Albei-Inferioare. Școala primară a făcut-o la Ighiu. După a cărei absolvire a trecut la școala catolică din Alba-Iulia. Tot în Bălgard a urmat cursurile gimnaziale de unde a trecut la Blaj și unde și-a luat maturitatea în 1868. În 1872 a terminat studiile teologice la Blaj cu mențiunea: „*eminens ex omnibus studis, et e moribus exemplaris*.”

După ce a terminat studiile protopopul Hațegan a trecut ca învățător în comuna Roșia de Munte unde desfășoară o vie mișcare cărturărească, după care trece în calitate de cancelar la Blaj.

Carierea preoțească o începe în Tritul de sus; iar la 20 Septembrie 1881 păstorește în Fizeș. Dela 1895 trece în satul Colocna unde este ridicat curând la rangul de protopop.

Activitatea de păstor a protopopului Hațegan nu s'a mărginit niciodată, însă, numai la luminarea enriașilor săi asupra chestiunilor de credință. El a avut în lunga sa carieră preoțească și o folositoare operă constructivă, care s'a tradus în fapt prin ridicarea de biserici și construirea de școli.

Astfel în Cojocna a găsit o bisericuță veche de lemn care sta în picioare din 1716. După 7 luni dela strămutarea la Cojocna, ajutat de poporeni săi a ridicat biserica nouă de astăzi care face cinste cuibului sătesc dela Cojocna. Tot sub oblăduirea activității sale protopopești s'au zidit biserici în Aiton și Suatul de sus și 8 școli în diferite sate din eparhia sa.

Din cele arătate mai sus se vede clar, cum vasta activitate a protopopului Hațegan a fost încoronată de reușită și că părul alb ce-i încadrează astăzi tâmplele dau pilda unei vieți bine întrebuințată spre folosul obștesc.

Marin Dragnea.

Spre centralizare Principiile guvernului actual.

Personalități importante din partidul liberal afirmă în ultimele zile că nu vor părăsi puterea până nu vor realiza reforma administrativă — care va încorpora și noua lege electorală, — și până nu vor face nouile alegeri comunale. Intrucât este vorba de un fapt real sau numai de-o închipuire ne-o va arăta viitorul apropiat.

Interesant e însă că prin această nouă operă legislativă guvernul își va realiza fățiș recentele sale principii de centralizare, enunțate timid la sfârșitul sesiunii trecute prin legea minelor.

Schimbarea aceasta, incontestabil esențială, d. Ionel Brătianu o motivează cu două argumente:

Primul, spiritul de rezvătăre care domină nu numai la noi, ci și pe întregul continent, dela război încoace. Al doilea, trecerea aspectului statului român dela cel unitar și omogen, la cel cu foarte multe minorități și deci eterogen.

Starea de spirit din Europa, așa crede șeful partidului liberal a făcut ca în toate părțile să se recunoască nevoia unei sporiri a forței de guvern. Pretutindeni își face drum credința că puterea executivă trebuie să aibă prioritate față de cea legislativă. Înainte de toate trebuie dat posibilitate unui guvern ca să guverneze. A-i pune în coastă o opoziție puternică, provenită dintr-o largă utilizare a principiului reprezentării proporționale înseamnă a împiedeca acțiunea; ori vremurile de acum cer, înainte de orice vorbărie, acțiune!

O scrisoare din America

a dlui Groeliche, fost membru al orchestrei „Operei Române” din Cluj, adresată d-lui Alexandru Anca.

(Continuare.)

În călătoriile mele prin Europa am văzut multe lucruri frumoase, dar intrarea în portul New-York totuși m'a impresionat foarte puternic, prin uriașa-i circulație. În New-York am stat 14 zile și tot 14 zile în Philadelphia la prietenul meu Otto Mueller, un compozist american, care stimează foarte mult pe Enescu. În 30 Septembrie plecai la Cincinnati, oraș care odinioară avea porecla de Porcopolis, de pe urma înfloritorului său comerț cu porci.

Cincinnati are o pozițiune frumoasă în valea Ohio care-mi reamintește adeseori pe cea a Rinului, și 1/2 milion de locuitori fără suburbii. E unul dintre cele mai ieftine orașe mari ale Americii de nord și are o Universitate, mai multe școli superioare, un muzeu de artă, o școală de arte, una pentru industria ceramică, o vestită grădiniță zoologică, curte de ape, 2 conserva-

toare de muzică, numeroase biserici frumoase și este sediul unui arhiepiscop. Dealtfel viața e aici aceeași cași în celelalte orașe mari ale Americii, automobile peste tot, căci timpul e bani.

Am făcut multe turnee prin împrejurimi și cunosc unele regiuni ale Americii, dar țara-i prea mare pentru a o putea cunoaște bine vreodată.

Mizeria și lipsa sunt aici aproape necunoscute, căci cine vrea să lucreze, și câștigă destul. Alimento sunt din belșug. Totul este întocmit aici foarte practic și în multe privințe cei de aici sunt cu mult mai progresați ca europenii, așa că în scurtă vreme europeanul se simte aici foarte bine și se obișnuiește cu modul american de trai. Americanul are dealtfel o fire afabilă, ospitalieră și binevoitoare, și nu face nici un fel de deosebiri naționale și de clasă. Tot omul cinstit este aici egal celuilalt; așa că streinul, îndată ce știe englezește, n'o mai

simte că-i strein. Iată, de ce nu se mai reîntorc în Europa cei mai mulți imigranți. Și eu voiu rămânea pentru totdeauna aici. Încă dela început am cerut pentru mine și nevasta mea încetățenirea, așa că sunt deja pe jumătate american.

Fiind membru al unui club, avem o viață socială vie și ne simțim foarte bine. Am fost invitați la președintele Taft și ne-am mirat de bogăția fantastică a acestuia, dar mai mult de modestia lui! Imi merge pur și simplu așa de bine, încât m-am îngărașat cu 24 punți.

Veniturile-mi sunt chiar și în împrejurările de aici bune, căci unui bun muzicant aici îi merge mai bine ca ori unde. „Cincinnati Symphony Orchestra” căreia îi aparțin, ființează de 29 ani și este una din cele mai mari și mai bune din lume. Are peste 100 de membrii, în majoritate americani, dar și italieni, ruși, germani, unguri, poloni chiar și un român din Cernăuți. Cu toate acestea raporturile colegiale sunt cele mai armonice. Dirigintele este fostul director al operei regale din Drezda, Fritz Reiner. Antecesorii

lui au fost: Theodor Thomas (acum în Chicago); Frank van der Stucken (încă aici); Leopold Stokowsky (astăzi în Philadelphia); Dr. Ernst Kunwald (acum în Germania) și virtuosul belgian Eugène Ysaye.

Tot la două săptămâni avem 3 mari concerte simfonice și iarna câteva turnee. Anul ce vine vom cânta la New-York și Washington. În Mai 1925 aranjăm o mare serbare muzicală în marea noastră sală de concert, ce cuprinde 4000 de persoane. Dirigintele nostru conduce concerte și în Stadionul din New-York, la Londra, Berlin, Praga, Roma și Barcelona. Iarna trecută am cântat și sub Siegfried Wagner.

Eu mă ocup și cu muzica de cameră; cânt și la radio. Așa că primii o scrisoare de administrație din Tampico (Mexico) dela un auditor la radio-telefon al concertului meu. Pe lângă aceasta țin conferințe la o societate și scriu la gazete. Am primit câteva decorațiuni, una din Shanghai (China) și alta pentru o compoziție.

Ce să-ți mai scriu, dragă de

Sărăcia bisericilor unite

Din tabăra unită s'a dat adeveri alarma pentru salvarea bisericii gr. catolice române, căreia s'ar fi tăiat prin reforma agrară sursele de viață.

Dar iată că vine un act ofios din partea episcopiei de Gherla, care ne arată, că sărăcia nu-i tocmai așa de mare, după cum o credeam noi. Episcopul de acolo are încă și astăzi atâtea moșii încât anual poate da din masa particulară 3 milioane pentru burse studentești.

Faptul în sine e lăudabil. Cu atât mai nejustificată ne apare însă campania amintită.

Resursele de viață ale unei biserici nu sunt moșiile, ci puterea deplină. De n'ar fi așa, biserica ortodoxă română din Ardeal ar fi trebuit să dispară de mult.

Dealtfel ne îndoim, că chiar și astăzi toți episcopii ortodocși români din Ardeal la un loc ar putea storce în total din casele lor particulară o sumă echivalentă cu cea a episcopului Hossu dela Gherla.

Subvențiile din partea statului ce primesc ambele biserici românești din Ardeal sunt cam egale. Așa că nu înțelegem, de ce tocmai uniții se plâng. Am făcut comparația de mai sus pentru a trage concluzia adoptată de toți Românii, că o temperare a amorului propriu și egoismului confesional este absolut necesară în interesul solidarității noastre naționale. A persista într'o atitudine contrară acestui postulat, echivalează cu a submina românismul. Cei ce au urechi audă!

Onisifor Blaj.

Săptămâna sportivă.

Un club în plin progres: R. M. S. Echipa budapestana la Cluj

Înființat, în anii trecuți clubul sportiv al Regiei monopolurilor statului a dezvoltat pe zi ce merge.

Din el fac parte funcționari și muncitorii dela monopol într'un număr destul de considerabil. Stăruitoarea încă depusă de aceștia precum și zelul conducătorilor au dat rezultate frumoase. Ei nu s'au dat înapoi dela nici un sacrificiu. Așa că astăzi din mica acest club are o arenă bine amenajată și toate instalațiile necesare dezvoltării sportului.

Tot atât de apreciable sunt și rezultatele sportive propriu zise.

Echipa de football a reputat rând pe rând succese tot mai frumoase. Astfel încât este pe cale să ajungă în fruntea șampionatului local de clasa a doua. Aceste nădejdi ni-le îndreptăște jocul din Dumineca trecută când monopolistii au bătut la 2:0 pe „Elite” din Cluj. Dintre jucători meritul cel mai mare îl are căpitanul echipei dl. Gheorghe Blaga.

După îndelungate tratative, două echipe de football din Budapesta vin să joace în România. Sunt „Vasas” și „T. C. Prima joacă acum Sâmbătă la Cluj cu Victoria, și dacă nu ne înțelegem, cu K. A. C. Duminecă.

Abonați-vă la

CLUJUL ROMÂNESC

ca? Sunt aici prea multe lucruri interesante!

Români, îndeosebi transilvăneni, sunt aici în America de Nord destul de mulți, dar trăesc foarte răsfirați și puțin unii la alții. Aici în Cincinnati este o reuniune ardeleană și alta băneană și câteva asociații ungurești germane. Majoritatea românilor se vorbește germanilor. Violinistul român Hossu se bucură în întreaga Americă de un renume foarte bun.

Dar pentru astăzi am terminat. Săptămâna din partea noastră pe toți prietenii. În vara anului 1926 poate vom merge în Europa, eventual și România, unde ne întâlnim la târgul de mostre din Lipsca.

Primește, dragă dle Anca, din partea soției mele și a mea, cele mai cordiale salutări

Hermann Groehliche.

Vilegiaturisti

Împroprietăriți

Deodată cu marea dreptate socială pe care reforma agrară a adus-o clasei țărănești în general, ea a mărit seria nedreptăților prin favoritismul cu care s'a aplicat.

Înregistrăm pe ziua de azi un nou caz de acesta.

Pe lista împroprietăriților în Băile Borsec figurează persoane care n'au nici legătură cu acele locuri. Doar atât că au mai umblat pe acolo în vilegiatură. Sunt politicianii binecunoscuți: Duca, Văitoianu, Ștefan Bogdan deputat liberal, I. Vlad, I. Lupas etc... și pe deasupra dna Constantinescu, probabil soția ministrului agriculturii. Fiecare este făcut pe un preț bagatel proprietar pe vecie al unei parcele, pe care să-și clădească vilă.

Favoritismul e revoltător. Doar reforma agrară n'a fost votată pentru a servi interesele vilegiaturistilor, fie ei chiar politicieni români.

Nouă școală de pomicultură în Ardeal

În comuna Băicaiul-Mare județul Maramureș, s'a înființat o școală elementară de pomicultură care se deschide pe ziua de 1 Sept. a. c.

Candidații trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni:

Să fie absolvenți ai cursului primar urban sau rural; să aibă cel puțin 14 ani împliniți, să fie sănătoși și bine desvoltați. Se preferă fiii de săteni agricultori. Concurenții vor trece un examen de admitere.

Elevii admiși sunt bursieri ai statului și primesc în schimbul bursei, locuință, hrană, luminat, încălzit și spălat. Părinții au a se îngriji de îmbrăcăminte, albituri de pat, cărți de studii.

Durata cursului este 2 ani. Absolvenții școlii beneficiază de art. 53 din legea de recrutare adică fac serviciul militar de 1 an.

Cererile se vor adresa direcției.

— Un mausoleu lui Avram Iancu la Tebea. Din inițiativa mitropolitului Nicolae al Ardealului și sub îngrijirea unui comitet se va ridica pe mormântul lui Avram Iancu din comuna Tebea, județul Hunedoara, un mausoleu în semn de pioasă recunoștință către acela care cu atâta vitejie a știut să poarte steagul desrobirei naționale a poporului românesc de dincoace de Carpați. Sumele necesare se adună prin subscripție publică.

INFORMAȚIUNI

— **Spitalul Crucei Roșii.** *Interesante amănunte au fost scoase la iveală în legătură cu Spitalul Crucei Roșii din Cluj de către ziarul „Patria”. Din ele se vede că acest spital revine statului român. Dacă până acum n'a fost preluat se datorește neglijenței autorităților locale. Înainte cu trei ani a fost lăsat pe un an vechei administrații a unui comitet. După ce s'a împlinit anul însă nimeni n'a mai cercetat cauza, așa că s'a prelungit până astăzi un rușinos provizorat. Dar e vremea să-i se pună capăt!*

— **Boicotul importului.** Din cauza urcării tarifului vamal, printre comercianți se agită ideea boicotului importului. Comercianții sunt de părere, că actualul guvern a urcat și până în prezent la maximum aceste taxe, iar noua urcare ar însemna pur și simplu sugrumarea comerțului. Se va face probabil un apel către comercianții din întreaga țară, invitându-i să nu mai importeze nici un fel de mărfuri.

— **Expoziția de animale de casă din Cluj** se va deschide la 12 August. Ea va fi o manifestație a bogăției noastre naționale și un nou prilej, de-a cunoaște dezvoltarea prășilei de vite la noi.

— **Pielea liberă la export.** S'a supus semnării ministrilor jurnalul prin care se lasă liber exportul tuturor pieilor crude numai cu plata taxelor vamale.

— **Orchestra comunală în capitala Banatului.** Timișoara. Primăria orașului Timișoara a decis să sprijinească crearea unei orchestre permanente a Conservatorului comunal. În acest scop a instituit și o comisiune, care se va îngriji de recrutarea elementelor necesare unei bune orchestre și de asigurarea mijloacelor de existență. Consiliul comunal a aprobat propunerea acestei comisiuni de a obliga direcțiunile trupelor de teatru, cari fac stagione în orașul nostru, să angajeze această orchestră pentru trebuințele teatrului, rămânând ca trupele cari au orchestră proprie să-și completeze ansamblul cu elemente profesioniste din membrii orchestrei comunale.

— **O expoziție de vite la Mediaș.** În ziua de 10 August a. c., se va ține în orașul Mediaș o expoziție de vaci, juninci tauri de rasă pur Simenthal și de scroafe și vieri de rasă de Basna.

— **Incurcături financiare.** Incercarea de sinucidere a directorului fabricii de cărămidă și al fabricii de ceramică „Iris” a desvelit acuta criză financiară a ambelor întreprinderi. La amândouă au importate credite Erdélyi Bank, și Banca Agrară.

— **Pentru nedreptățile reformei agrare.** Casa Centrală a împroprietăririi a cerut consilierilor agricoli, să înainteze urgent tablouri de toate hotărârile trimise de comitetul agrar, prin care se admit contestațiile sătenilor cari fuseseră scoși dela împroprietărire.

— **Chestiunea concordatului.** D. Banu a avut ieri dimineață o consfătuire la ministerul de externe în chestiunea Concordatului, a cărui semnare pare a fi fost amânată, până după votarea legii cultelor.

— **Creșterea inflației monetare.** Ultima situație sumară a Băcii Naționale (dela 12 Iulie c.) arată că biletele de bancă în circulație au atins o valoare de 17 miliarde, 894 milioane, 635.791 lei, în creștere cu peste o sută milioane față de săptămâna precedentă. Stocul metalic al institutului nostru de emisiune, figurează cu șase miliarde, 17 milioane, 180.221 lei, din care cinci miliarde, 456 milioane, 251.078 lei sunt trate și bonuri de tezaur aur. Scontul a crescut dela o săptămână la alta cu peste 70 milioane însumând, la 12 Iulie, șase miliarde 171 milioane, 139.747 lei.

Redactor și responsabil:

Octavian Buzea.

Minunea dela Huedin

— Sbor fără aeroplan —

Un fapt puțin obișnuit s'a petrecut zilele trecute la Huedin.

Cum, cum nu, s'a lăsat acolo vestea că soldatul venit la concediu Ion Mátéffi se înalță noaptea în sbor spre cer. Liniștitul târgușor era într'o adevărată fierbere. Numărul celor ce pretindeau că l-au văzut pe Mátéffi sburând creștea din zi în zi. Așa că nu peste multă vreme vestea a ajuns și la Cluj.

Imediat au plecat numeroși curioși de-a vedea suprafirescul fenomen, cu ei, se'nțelege, și câțiva ziaristi, conștiincioși informatori ai opiniei publice.

Dar când era să fie consacrat ca o apariție supranaturală, Mátéffi n-a mai sberat. Neamurile lui dealtfel nici nu-l mai lăsau, de teama ca nu cumva să nu se mai reîntoarcă.

Acesta-i sfârșitul minunii dela Huedin.

ALEXANDRU ANCA

Institut de arte grafice, librărie, mare depozit de hârtie, papetărie, recvizite de scris și articlii de lux. Piața Unirii 32. C L U J Telefon 124.

Tipografia este provăzută cu cele mai frumoase

și mai moderne caractere de litere. Aranjat cu putere electrică execută prompt și repede tot felul de lucrări precum: lucrări pentru bănci, Libele de depunere, Bilanțe, Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori, Firme, Diplome, Bilete de vizită, Invitări, la pretreceri, Anunțuri de logodnă și cununie, Tipărituri advocaționale precum Foi periodice, Opuri, Broșuri, Placate și Necroloage.

Doritorii de-a tipări ceva din cele arătate mai sus, sunt rugați, în interesul propriu, a cere întâi preliminar de plată.

Librăria are un bogat asortiment în recvizite

de birou, cărți școlare, hârtie, registre. Mare depozit de recvizite și Ornate bisericesti precum și icoane sfinte în diferite mărimi.

Cronica științifică.

Tuberculoza

un flagel al omenirii

de: P. Roman, farmacist.

S'a zis că apa și săpunul sunt mijloace excelente pentru ferirea de această boală; cu alte cuvinte, aceia cari se spală des, sunt mult mai apărați de molipsire. Dar cu aceasta nu s'a rezolvat chestiunea distrugerii bacililor, adică a pricinuitoarelor boalei; și asupra acestui lucru, trebuie să se îndrepte atențiunea tuturor. Bacilii pot fi distruși cu soluții de sublimat, acid fenic, lysol și alte mijloace de desinfectare; dar mai sigur prin fierbere. O rufă care a trecut prin cazanul de fier, poate să fi conținut ori câți bacili de tuberculoză, ori pricinuitoari de alte boale, nu va mai păstra nici unul.

Dacă vrea cineva să întrebuințeze rufe, perini, cearșafuri etc., care au servit unui tuberculos, trebuie neapărat să le desinfecteze prin fierbere. Hainele se dau pentru desinfectare la etuvă. Fiind trecute aci prin aburi fierbinți, se nimicesc bacilii cu sporii lor cu tot.

Hainele sunt mai primejdioase, căci foarte adesea pe ele se usucă scuipatul bolnavului, saliva se amestecă cu praful și ușor se respiră cu aerul.

Tuberculoșii ar trebui să sculpe numai în scuipătoare sistematice cu desinfectante. Când se deșartă scuipătoarea, e necesar să se toarne asupra ei apă clocotitoare, căci altfel acești bacili, uscându-se în aer, pot fi respirați din nou de oameni. Un individ predispus ar fi cu siguranță victima acestei boale. Dar chiar și oa-

menii perfect sănătoși ar putea fi amenințați.

Astfel tuberculosul poate deveni focarul de răspândire al boalei, și cu atât e mai primejdios, cu cât se va afla în mijlocul unor aglomerări, precum: cazărmi, școale, fabrici etc.

Primejdia e mare în familii cari locuiesc în apartamente strâmte, unori într'o singură odaie.

Se citează cazul multor familii, cari s'au stins până la cel din urmă copilăș, după ce părintele sau vre-un frate mai mare a avut nenorocirea să aducă în casă tuberculoza, din vre-o fabrică, sau atelier oarecare. Cu precauțiunile necesare însă molipsirea s'ar putea evita și n'ar mai cădea victime nevinovate atâția copii plini de viață, cu deosebire în clasele muncitorești. Tacămurile și păharele unui tuberculos, cer de asemenea mare atențiune; desinfectarea lor e de cea mai mare importanță, și cât timp tuberculosul trăiește, nu trebuie să le atingă alții, iar după moartea lui desinfectarea lor trebuie să fie radicală. Mai trebuie să se dea o deosebită atențiune uneltelor de scris ale tuberculosului, asupra tocurilor și creioanelor. Mulți au obiceiul de rod capetele creioanelor și ale tocurilor, astfel bacilii de tuberculoză să transmit direct, fiind așa zicând sămănași în plămâni sănătoși.

Din nenorocire, încă e răspândită credința că ferirea de tuberculoză ar fi zădarnică și că totul ar fi chestie de noroc de „Cum ți-e scris“. — Se

aude de atâtea ori chiar din partea unor oameni cu oarecare cultură: „Apoi dacă sunt baccii peste tot, cum să te ferești de ei“?..

— Te poți feri perfect, numai să fii cu băgare de seamă în apropierea tuberculoșilor și în ce privește obiectele ce le-au aparținut, sau locurile pe unde au stat. Și păreții și tavanul unde a stat un tuberculos trebuie să se aerizându-se timp mai îndelungat. La noi mai ales, unde lumea se mută atât de des, nu se poate atrage atenția în deajuns acelor ce „Caută casă“, să se informeze întotdeauna dacă în acel apartament nu a locuit un tuberculos.

În acest caz se vor lua precauțiunile necesare. Nimic nu este mai periculos, ca batista unui tuberculos, în care a scuipat sau cu care s'a șters. Fiind aruncată cu rufăria, răspândește bacilii în toate părțile. Din cărțile unui tuberculos se pot răspândi bacilii tuberculozei, mai ales că unii au obiceiul a muia degetele pe limbă când întorc filele.

În rezumat sunt două lucruri de propagat: 1. Tuberculoșii înșiși să se ferească de a molipsi pe alții prin precauțiunile ce pot lua, 2. Cei sănătoși să se ferească de primejdia ce-i amenință, mai ales cei predispuși.

Căutăm colaboratori

pentru gazeta „Clujul Românesc“ cei ce trimit săptămânal 1—2 informațiune bune primesc gazeta gratuit.

Mașini de tipografie de vânzare americane cu ramă de 33x23 și 46x33, nu funcționează din lipsă de reparație. Ambele 50.000 Lei. Adresa: **Librăria Anca, Cluj.**

Se caută Casă în Cluj

cu 2-3 odăi, baie și bucatărie, grădină mare, grajduri și magazine sub „Urgență“

la Administrația ziarului „Clujul“ Piața Unirii 32, Librăria Anca

Se caută o mașină de cusut. Se preferă urma pe care se poate și broda și ajura. A se adresa la Librăria Anca P. Unirii 32.

De vânzare o mașină de sfredeli. A se adresa la ziar

ANUNCIURI

comerciale, bilanțuri, prospecte, convocări și publicațiuni de ori-ce fel pentru ziarul

„CLUJUL ROMÂNESC“

se primesc cu prețuri originale numai la

Librăria Alexandru Anca Cluj, Piața Unirii 32

* Imprintate Advocatale librăria Anca.

Bronz și Aramă roșie rămășițe, cumpăr ori ce cantități. Plătesc bine oferte la Librăria Anca Cluj, Piața Unirii

Alexandru Anca Cluj

Preț curent

pentru Ornamente bisericesti: Odăjdii (Vesminte preoțesti) constătoare din:

1 Felon, 1 Epitrafir, 2 Acre, 2 Mănecușe, 1 Brâu, 1 Acoperitor de sf. potir, în diferite motive și colori din damast de mătase în calități deosebite cu prețul de 8000—22000 Lei.

Prapori:

în diferite culori 90 cm. lat 120 cm. lung cu două chipuri sfinte pe două părți văpsite pe pânză (chipul după dorință) are 3—4 tăieturi cu posomant auriu sau argințiu prețului unui prapor dela 2000—6000 Lei fără rudă.

Mustre de stoffe pentru odăjdii sau prapori se trimit numai contra 100 Lei anticipativ. La restituirea mustrelor să predau banii.

Colare. Berete, Brăuri, Plastroane.

Potcap de mătasă — — — — — 120—
Beretă (camilafcă, potcap) Rom. cat. din klott negru — — — — — 250—
Beretă de cașmir negru gr. cat. — — — — — 250—
Colar de pânză „Leo“ — — — — — 50—
Colar de cauciuc — — — — — 45—
Brâu (cingulum) violet moiree sau mătase — — — — — 1500—
Brâu (cingulum) negru moiree sau mătase — — — — — 1500—
Brâu (cingulum) negru de lână — — — — — 450—
Plastron (chemisette) Nr. 3. 21 cm. klott neted — — — — — 150—
Plastron (chemisette) Nr. 2. 15 cm. klott neted — — — — — 120—

La comandă să se dea numărul și lărgimea colarului plastronului și a beretei. Din colare numai 6 bucăți se trimit.

Recvisite bisericesti:

1 Cădelniță de bronz argintată — — — — — 1750—
Una fiitoare de tămâie cu linguriță din bronz argintat — — — — — 550—
1 Candelă din bronz argintată — — — — — 900—
1 Chivot din bronz argintat cu trei turnuri — — — — — 3800—
1 Cruce de masă din bronz argintată cu Hristos în email 28 cm. — — — — — 1200—
1 Cruce de masă (28 cm.) din bronz argintată cu Hristos în relief aurit — — — — — 1000—
1 Cruce de mână din bronz argintată cu Hristos email — — — — — 1000—
Cruci de lemn cu Hristos în relief 120-200—
3 Cutii de aluminiu pentru oștie — — — — — 150—
1 Căldărușe cu aspergil (stropitor) bronz argintat — — — — — 1200—
1 Căniță cu tavă pentru spălarea mâinilor (bronz argintat) — — — — — 850—
Cutie cu trei vase, cuțit și foarfeci la botez (bronz argintat) — — — — — 1200—

2 Vase de sticlă cu tavă de zink (la proscomidie) — — — — — 380—
1 Potir cu tăer (patenă) (bronz aurit) neted — — — — — 2800—
Disc și steluță (bronz aurit) — — — — — 1000—
1 Cutie cu trei vase pentru oleu și mir la botez (bronz aurit) I. C. O. 1800—
1 Cutie de bronz aurit cu capac pentru sf. cuminecătură la bolnavi — — — — — 1500—
Ciborium (bronz aurit) — — — — — 3800—
Monstranță (bronz aurit) rom. kath. 5500—
Clopotele pentru altar — — — — — 100-200—
Copcii (cărlițe) pt. odăjdii (aurite și argintate perechea) — — — — — 100—
Sfesnice pt. perete (cu un braț) — — — — — 50—
" " (cu două brațe) — — — — — 100—
Icoane sfinte " " — — — — — 45-200—

Banii se trimit înainte, comenzile se efectuează în 3—4 săptămâni.

Toate prețurile sunt rezervate și pentru străinătate dublu.

A apărut în editura Librăriei Alexandru Anca Cluj

și se află de vânzare următoarele Piese teatrale și Poezii cele mai bune pentru sărbări școlare și populare.

Teatre:

* „A fost odală“ (poporală 3 acte) de Nic. Tințariu — — — — — 20—
* „Doamna mea“ (poporală 1 act) de Nic. Tințariu — — — — — 15—
* „Gura Lumii“ (poporală în 3 acte) de Nic. Tințariu — — — — — 20—
* „Dușmanii“ (poporală 3 acte) de Nic. Tințariu — — — — — 15—
* „Pentru patrie“ (poporală 4 acte de Nic. Tințariu — — — — — 15—
* „Petitorii“ comedie într'un act de Nic. Tințariu — — — — — 15—
* „Putu Codrului“ piesă haiducească 3 acte de Nic. Tințariu — — — — — 20—
* „Nevasta mea fie ingeri ca ea“ (poporală 3 acte) de Nic. Tințariu — — — — — 15—
* „Injurările“ comedie în 3 acte de C. Dumitrescu-Delavaronă — — — — — 20—
* „Fiecare cu a lui“ (comedie 3 acte) de A. Șerbănescu-Buzău — — — — — 20—
* „Oglinda fermecată“ (lirică 4 acte) I. Jasinsky — — — — — 15—
* „Doine și Chiuituri“ adunate din gura poporului de „Siminic“ — — — — — 15—

Diferite:

„Inima mea“ (cântec populare) — — — — — 15—
„Imnuri Românești“ (cântec naționale) 10—
* „Ecouri“ de Traian Dumbrava — — — — — 5—
* „Umoristic“ (Glume) de Costi — — — — — 15—
* „Versuri din Răsboi“ (poezii populare) 10—
* „Jubireca“ (notă muzicală) pentru Pian și voce — — — — — 15—

* „Imnul Studentesc Creștin“ pentru Pian și voce — — — — — 15—
* „Căldare“ cărți cu târgurile — — — — — 10-40 Lei
* „Dicționar“ român-maghiar — — — — — 5—
* „Carte de visuri“ — — — — — 15—
* „Observări critice dela adunările învățătoarești de I. Pavelea — — — — — 5—
* „Istorie și Fantazie nouă evoluții în istoria românilor de I. Pavelea — — — — — 20—
* „La izvoarele vieții“ de M. Velea — — — — — 10—
* „Pentru Macedonia“ imperativul nostru național de M. Dragnea — — — — — 10—
* „Serisori de iubire de după mai mulți autori — — — — — 10—
* „Aventurile fantastice“ ale lui Williams Gothard roman — — — — — 10—
* „Nenorociri“ (roman) de A. Șerbănescu-Buzău — — — — — 8—
* „Trepeticul“ (expl. semnelor) — — — — — 3—
* „Numirea nouă și veche a străzilor orașului Cluj — — — — — 6—

Cărți școlare:

* A. B. C-dar fonomic (pt. Șc. mag.) de Dr. Szentpéteriné — — — — — 20—
* Aritmetică pt. cl. I. șc. de ucenici de Cr. Epure — — — — — 30—
* Geografia județului Alba de Jos în limba maghiară de Dr. Szentpéteriné — — — — — 15—
* Geografia jud. Coșoca în limba maghiară de Dr. Szentpéteriné — — — — — 15—
* „Juliu Caesar de bello Gallico“ manual pt. cl. V—VI. de Traian Popa prof. de liceu — — — — — 35—
* „Lecții de limba română“ de prof. Murășan — — — — — 20—

Cărți preoțesti:

Carte de rugăciuni, Mângăerea Sufletului de I. Genț — — — — — 25—

Carte de rugăciuni, Mângăerea Sufletului de I. Genț ediție de lux — 100—
* „Predici la Morți“ de prof. I. Marga — 35—
* „Predici pentru postul mare“ (ciclu dublu) de protopop I. Marga — 20—
* „Păstorul sufletesc“ (I—VI. vol.) — 120—

Juridice:

* „Criza valutară și asanarea ei“ de Dr. M. Șerban — — — — — 35—
* „Legea de execuție“ trad. de Dr. Barta și Dr. Hancu — — — — — 60—
* „Vademecum“ rom.-mag. de Dr. Köves — 60—
* „Jurnal de term. adv.“ (cu pereți tari, fotosibil pe orice an) — — — — — 50—

Medicale:

* „Cartea Moașelor“ de Dr. Grigoriu pentru toate femeile — — — — — 120—

Cele cu semnul (*) sunt nou apărute. La comandă banii se trimit înainte plus porto.

Toate prețurile sunt rezervate și pentru străinătatea dublu.

* Diferite Icoane sfinte altele la librăria Anca.

* Imprintate pentru Secretariat la librăria Anca.

Tot felul de cărți și tipărituri pregătesc prompt și solid la Instiit. Grafic Alex. Anca Cluj

Fabrica română ardeleană de clopote patentate și ornate bisericesti

ALEXANDRU ANCA CLUJ

Piața Unirii Nr. 32.
Fabrica C. Victoriei 36.